

Incipit Tractatus de ps. LXXVIII.

Prefatio.

In titulo psalmi huius tam breui z simplici innotandum esse non pu- to. Prophetia vo quam hic premissam legimus: euidenter scimus imple- tam. Cum enim ista canerent temporibus regis Dauid: nihil tale adhuc contigerat ex aduersitate gentium ciuitati hierusalem: nec templo dei: qd nec edificatum adhuc erat. Post mortem quippe Dauid filium eius Salomonem deo templu fecisse quis nesciat: Bicit ergo tanq̄ preteritu: quod in spiritu videbat futurū.

Expositio psalmi.

Deus venerunt gentes in he- reditatem tuam: Quia loque- di consuetudine etiam illud est p- phetatum de domini passione: Bederūt in escam meam fel: z in siti mea potauerūt me aceto: z alia que in eodem psalmo: ventu- ra velut facta narrant. Nec illud mirandū est q̄ deo ista dicunt. Non enim nescienti indicantur quo reuelante presciuntur: sed amat cum deo loqui pietatis affectu que nouit deus. Nam et angeli que hominib⁹ nunciant: nescientibus nunciant: que autē deo nūciant: scienti nūciant: quādo illi of- ferunt oratōnes nostras: z ineffabili modo de actibus suis eternam veritatem tanq̄ le- gem incommutabilem consulūt. Et iste ergo homo dei dicit deo: qd discat a deo tanq̄ discipulus magistro non ignoranti: sed iu- dicanti: ac sic aut approbati qd docuit: aut qd non docuit reprehendenti: maxime q̄a specie p̄senti p̄pheta eos in se transfiguratur qui tūc futuri essent: quādo ista veniebāt. Solent autē in oratione dici deo que vin- dicans fecerit: z adungi petitio: vt iam mi- fereatur z parcat. Hoc modo z hic dicunt a quo p̄dicunt: tanq̄ ab eis dicant quibus acciderunt: z ipsa deploratio atq̄ p̄dicatio: p̄phetatio est. **Deus venerunt gentes i he- reditatem tuam. Polluerunt templū sanctum tuum: posuerunt hierusa- lem in pomorū custodiam. Posuerunt morticina seruorū tuorum escas volatilibus celi: carnes san- ctorū tuorū bestijs terre. Effude- runt sanguine eorum sicut aquam in circuitu hierusalem: z non erat qui sepeliret. Si in ista p̄pheta quisq̄ nostz eam vastationē hierusalē intelligendā pu- tauerit: que facta est a Tito imperatore ro-**

Alia fra-
z tanq̄.

mano cuz iam dñs Iesus christus post re- surrectionē z ascensionē suam predicaref in gentibus: non mihi occurrit quomō di- ci potuerit: iam ille populus hereditas dei non tenens christū: quo reprobato z occi- so factus est reprobus: qui in eum nec post eius resurrectionē credere voluit: et insup martyres eius occidit. Ex illo enim popu- lo israel quicūq̄ in christū crediderūt: qui- bus facta est christi p̄sentatio: z quodāmo- do p̄missi redditio salubris atq̄ fructuosa: de quibus et ip̄e dominus dicit: Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel: Ipsi ex illis sunt filij p̄missionis: ipsi deputant in semine: ipsi p̄tinent ad heredi- tatem dei. Hinc fuit Ioseph homo iustus: z virgo Maria que peperit christū: Hinc Iohānes baptista amicus sp̄si z parētes eis Zacharias z Elizabeth. Hinc Syme- on senex z Anna vidua: qui christū nō lo- quētes sensu corporis audierūt: sed adhuc infantem non loquētem: spiritu cognoue- rūt: Hinc beati apostoli: Hinc Nathnael in quo dolus nō erat. Hinc alius Ioseph qui expectabat etiā ip̄e regnum dei. Hinc tanta illa multitudo que p̄cedebat z seque- batur iumentū eius dicens: Benedictus q̄ venit in nomie domini: In qua erat z con- gregatio puerorū: in quibus dixit imple- tum: Ex ore infantū z lactētium perfecisti laudem. Hinc etiam illi post eius resurre- ctionē q̄rū die vno triamilia: z alio quinq̄ milia baptizata sunt i aīaz vnā: z cor vnū conflati caritatis igne: quorū nemo dice- bat aliquid p̄prium: sed erant illis omnia p̄munia. Hinc sancti dyaconi quoz Ste- phanus ante apostolos martyrio est coro- natus. Hinc tote ecclesie Iudee que i chri- sto erant: quibus erat facie Paulus igno- tus. Notus autē seuiicia famosissima: sed no- tor christi misericordissima gr̄a. Hic z ip̄e sm̄ premissam de se p̄phetiam: Lup⁹ rapax mane rapiens: z ad vesperz diuidēs escas: id est prius rapiēs persecutor ad vitam: postea pascens predicator ad vitam. Hi erant ex illo populo hereditas dei. Unde ait z ip̄e minimus apostolorū doctor gen- tium. Bico ergo: nunquid deus repulit plebem suam: Absit. Nam et ego israelita sum ex semine israel: tribu Benjamin: non repulit deus plebem suam quam p̄sciuit. Nec plebs que ex illa gente christi corpori accessit: hereditas dei est. Nam quod ait apostolus: Non repulit deus plebē suam

quam presciuit: illi psalmo utiq; respōdet: vbi scriptum est: **Q**uoniam non repellet dominus plebem suam. **I**bi autem sequit: Et hereditatem suam nō derelinquet: vbi euidenter apparet: talem plebem esse hereditatem dei. **U**t em̄ hoc diceret et apostolus supra cōmemorauerat ppheticum testimonium de p̄nūciata futura incredulitate populi israel: **T**ota die expandi manus meas ad populum non credentem et contradicentem. **H**ic ergo ne quisq; male intelligens vniuersum illum populū crimine incredulitatis et contradictionis arbitretur esse damnatū: continuo subicit: **D**ico ergo: **N**unquid reppulit deus plebem suā: **A**bsit. **N**ā et ego israelita sum ex genere isrl: tribu **B**eniamin. **H**ic ostendit quam plebem dixerit: utiq; populi prioris: quā si totā deus reppulisset atq; damnasset: non utiq; ipse christi esset apostolus: **I**sraelita ex semine **A**braam: tribu **B**eniamin. **A**ddibet autē valde necessarium testimoniū dicēns: **A**n nescit in **H**elīa quid dicit scriptura: **Q**uē admodum interpellat eum aduersus israel: **D**omine pphetas tuos occiderunt: altaria tua suffoderunt: et ego relictus sum solus et querunt animam meam. **S**ed quid dicit illi responsum diuinū: **R**eliqui mihi septem milia virozum: qui nō curauerūt genua sua ante **B**aal. **S**ic ergo et in tempore hoc reliquie per electionē gratie salue facte sunt. **I**ste reliquie sunt ex illa gente hereditas dei: nō illa de quibus paulopost dicit: **C**eteri vō excecatis sunt. **S**ic enim ait. **Q**uid ergo: **Q**uod querebat israel: hoc nō est cōsecutus. **E**lectio autē consecuta est: ceteri vō excecatis sunt. **I**sta igitur electio: iste reliquie: ista plebs dei quaz non reppulit deus: hereditas eius dicit. **I**n illo autem israel q̄ hoc non ē consecutus: h̄ illis ceteris excecatis non erat iam hereditas dei: de qua dici posset post christi in celis glorificationē tempore **T**iti imperatoris: **D**eus venerūt gentes in hereditatē tuam: et cetera que illius populi et templi et ciuitatis vastatione: videtur in hoc psalmo esse predicta. **P**roinde aut ea debemus intelligere que facta sunt ab alijs hostibus anteq̄ christus venisset in carne. **N**on em̄ erat alia tunc hereditas dei vbi et pphete sancti erant: quādo facta est transmigratio in babiloniā: grauiq; gens illa vastata est: et sub antiocho etiā machabei horrenda perpeffi gloriosissime coronati sunt: ea quippe dicta sunt in hoc psalmo

que solent fieri etiaz strage belloy: **A**ut certe si post resurrectionē et ascensionē domini accipiēda ē: h̄ cōmemorata hereditas dei: ea sunt intelligenda que a cultoribus idoloz et inimicis nominis christi ecclesia ei⁹ in tanta martyriū numerositate perpeffa ē. **Q**uē enim asaph synagoga interpretet q̄ est congregatio: idq; nomen vsitatus inderit genti iudeozū: tamen et ecclesiā istam posse dici congregationē: et illum veterem populū dictū esse ecclesiā: iam in alio psalmo satis apteq; monstrauius. **H**ec igit ecclesia: h̄ hereditas dei ex circūcisione et preputio cōgregata est: id est ex populo israel: et ex ceteris gentibus per lapidem quē reprobauerūt edificantes: et factus est in caput anguli: in quo angulo tanq; duo parietes de diuerso veniētes copularent: **I**pse enim pax nostra qui fecit vtraq; vnum: vt duos conderet in se: in vnuz nouū hominē: faciēs pacem et coadunaret vtrosq; in vno corpore deo: in quo corpore sumus filij dei clamantes: abba pater: **A**bbā ppter illorū linguam: pater ppter nostram. **H**oc enim est abba qd̄ pater. **U**nde domin⁹ qui dixit: **N**on sum missus: nisi ad oues que perierūt domus israel: ostendens illi genti redditas p̄sentie ipsius p̄missionem: ait tamē alio loco. **H**abito alias oues que non sunt ex hoc ouili: oportet me et ipas adducē: vt sit vn⁹ grex: et vnus pastor: gentes significans q̄s erat adducturus: nō quidē per suā p̄sentia corporalē: vt illud verum sit: **N**ō sum missus nisi ad oues que perierunt dom⁹ israel. **S**ed tamē per euangeliū suum qd̄ erāt disseminaturi speciosi pedes annūciantū pacem: annūciantū bona. **I**n omnē terram exiuit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum. **H**inc et apostolus ait: **D**ico ergo christū ministrū fuisse circūcisionis ppter veritatem dei ad cōfirmandas p̄missiones patrum. **E**cce qd̄ est: **N**on sum missus nisi ad oues q̄ perierunt domus israel. **B**einde subiūgit apostol⁹: **G**entes autem super misericordiā glorificare deum. **E**cce qd̄ est: **H**abeo alias oues que nō sunt de hoc ouili: oportet me et ipas adducē: vt sit vn⁹ grex et vnus pastor. **Q**uod vniq; breuiter dictum est in eo qd̄ de ppheta: idem apostolus cōmemorat: **L**etamini gentes cum plebe eius. **I**ste ergo vnus grex sub pastore vno hereditas dei est: non solum patris sed etiam filij. **N**ā filij vox est: **F**unes ceciderūt mihi in p̄claris: etenim hereditas mea

plara est mihi: et ipsius hereditatis vox est apud prophetam: **B**onine deus noster posside nos. **H**anc hereditatem non moriens pater filio reliquit: sed ipse filius eam sua morte mirabiliter acquisiuit: cum resurrectione possedit. **S**i ergo de hac intelligendum est quod in psalmi huius prophetia canitur: **D**eus venerunt gentes in hereditate tuam: ut venisse gentes accipiamus in ecclesia non: credendo: sed persecuendo: id est eam inuasisse voluntate delendi atque omnino perdedi: sicut tot persecutionum exempla monstrarunt: oportet ut quod sequitur: **P**olluerunt templum sanctum tuum: non in lignis et lapidibus: sed in ipsis intelligat hominibus: de quibus tanquam lapidibus viuis construi dicit apostolus **P**etrus: domum dei. **U**bi et apostolus **P**aulus aperitissime: templum inquit dei sanctum est quod estis vos. **H**oc itaque templum persecutores in his vitiis polluerunt: quos ad negandum christum: terrendo vel cruciando coegerunt: atque ut ab idolis supplicaret vehementer instando fecerunt: quorum multos penitentia repauit: atque ab illa iniquatione mundauit. **P**enitentis enim vox est: **E**t a delicto meo munda me: et cor mundum crea in me deus: et spiritum rectum in uisceribus meis. **I**am vero quod sequitur: **P**osuerunt hierusalem in pomorum custodiam: et ipsa ecclesia hoc nomine recte intelligitur: hierusalem libera mater nostra: de qua scriptum est: **L**etare sterilis que non parit: erumpe et exclama que non parturis: quoniam multi filii deserte magis quam eius que habet viros. **I**n custodia pomorum: quod dictum est: desertionem intelligendam existimo: quam fecit vastitas persecutionum velut custodia pomorum: quia deserunt pomorum custodie cum poma transferunt. **E**t certe quando gentilibus persecutibus: ecclesia deserta visa est: in celestem mensam spiritus martyrum: tanquam de horto dominico multa et suauissima poma transferunt. **P**osuerunt inquit morticina feruorum tuorum: escam volatilibus celi: carnes sanctorum tuorum: bestijs terre. **Q**uod dictum est: morticina: hoc repetitum est carnes: et quod dictum est: feruorum tuorum: hoc repetitum est: sanctorum tuorum: **I**llud triummodo variatum est: volatilibus celi et bestijs terre. **M**ulti sane interpretati sunt qui morticina posuerant: quod sicut quidam mortalia. **M**orticina enim non dicunt nisi mortuorum: mortalia vero etiam viuorum corporum nomen est.

Cum ergo sicut dixi ad agricolam sicut spiritus martyrum velut poma transfissent: morticina eorum et carnes eorum posuerunt volatilibus celi et bestijs terre: quasi quicquid eorum resurrectioni depiret. **E**t occultis nature sinibus totum reintegrat ab illo cui et capilli capiti nostri numerati sunt. **E**ffuderunt sanguinem eorum sicut aquam: id est abundanter et vilitate in circuitu hierusalem. **S**i hierusalem terrenam urbem hic accipimus: eorum sanguinem intelligimus effusum in circuitu eius: quos hostes extra muros reperire potuerunt. **S**i autem hierusalem illam intelligimus: de qua dictum est: **M**ulti filii deserte: magis quam eius que habet viros: circuitus eius est per uniuersam terram. **I**n ea quippe lectione prophetica ubi scriptum est: **M**ulti filii deserte magis quam eius que habet viros: paulo post et dicit: **E**t qui eruit te deus israel uniuerse terre vocabitur. **C**ircuitus ergo huius hierusalem in hoc psalmo intelligendus est: quousque tunc fuerat eadem ecclesia dilatata: fructificans et crescens in uniuerso mundo. **Q**uonia in omni parte eius persecutio seuebat: et martyrum stragem quorum sanguis sicut aqua effundebatur: cum magnis lucris thesaurorum celestium faciebat. **Q**uod vero adiunctum est: et non erat qui sepeliret: aut non incredibile debet videri tam magnum in aliquibus locis fuisse terrorem ut sepulchra sanctorum corporum nulli proorsus existerent: aut certe quia insepulta cadauera in multis locis diu iacere potuerunt: donec a religiosis quodammodo furata sepelirentur. **F**acti sumus: inquit: opprobrium vicinis nostris: **I**deo preciosa non in conspectu hominum a quibus hoc erat opprobrium: sed in conspectu domini mors sanctorum eius. **S**ubsannatio et irrisio: **U**el ut quidam interpretati sunt. **I**llusio **†** eis qui in circuitu nostro sunt. **R**epeating est sententie superioris. **N**am quod supra dictum est: **O**pprobrium: hoc repetitum est: subsannatio et irrisio: et quod supra dictum est: vicinis nostris: hoc repetitum est eis qui in circuitu nostro sunt. **P**roinde secundum hierusalem terrenam vicini: et qui in circuitu gentis eius: vitiis alie gentes intelligunt: secundum autem hierusalem liberam matrem nostram vicini sunt: et in circuitu eius inter quos inimicos suos habitat ecclesia in circuitu orbis terrarum. **B**einde iam manifestam precem fundens: unde intelligat superioris afflictionis come-

Alia lra. t bis.

Alia lra.
† accendet.

moratio nō esse quasi indicatio sed deplora-
ratio. **Usquequo: inquit: dñe irasceris**
in fine: exardescet velut ignis zelus
tuus: Rogat utiq; ne deus vsq; in finem
irascat: id est ne illa tanta pressura et tribu-
lacio atq; vastatio vsq; in finem pseueret: s;
tempet correctionē suam: s; illud quod i
alio psalmo dicitur: Libabis nos pane la-
chrymarū: et potabis nos in lachrymis in
mensura. Nam quousq; dñe irasceris in fi-
nē: ita dictū ē: ac si diceret: Moli dñe irasci
i finē. Et in eo qd sequit: Exardescet velut
ignis zelus tuus: vtrūq; subaudiendū est:
et quousq; et in finē: ac si diceret: Quousq;
exardescet velut ignis zelus tuus: In fine:
Nam ita hic duo ista subaudienda sunt: si
cui supius vnū illud qd dictū ē: posuerūt.
Nam cū habeat prior sentētia: Posuerunt
morticina seruorū tuorū escas volatilibus
celi: hoc verbū posterior nō habet: vbi di-
ctū est: Carnes sanctorū tuorū bestijs terre:
sed subaudit vtiq; quod habet supius: po-
suerunt. Ira porro et zelus dei: nō sunt per-
turbatiōes dei: sicut nōnulli scripturas q̄s
non intelligunt arguūt: sed nomine ire in-
telligit vindicta iniquitat: nomine zeli ex-
actio castitatis: ne anima legeꝝ dñi sui cō-
temnat: et a deo suo fornicando dispereat.
Hec ergo ip̄o affectu in hominū afflictioē
sunt turbulēta: in dei autē dispositione trā-
quilla sunt: cui dictum est: Tu autē domie
virtutū cum tranquillitate iudicas. Satis
autē ostendit his verbis ppter peccata ho-
minib; licz fidelibus has fieri tribulatiōes:
q̄uis hinc florescāt martyꝝ gloria merito
patientie: et pie sustentato in flagello domi-
ni moderamine discipline. Hoc machabei
inter seua tormēta: hoc tres viri inter noxi-
as flāmas: hoc pphete sancti in captiuita-
te testant. Quis em̄ paternam correctio-
nem fortissime et piissime ptulerūt: nō tamē
tacēt hec accidere meritis peccatorū. Ho-
rum enim vox est: et in psalmis: Emēdans
emendauit me domin;: et morti non tradi-
dit me. Flagellat enim omnē filium quē re-
cipit. Et quis est filius cui nō det discipli-
nam pater ei? Qd vō adiūgit. Effun-
de iram tuam in gentes que te non
nouerūt: et in regna que non inuoca-
uerunt nomē tuum. Enā ista ppheta-
tio est: nō optatio: nō maliuolēne voto ista
dicunt: sed spiritu p̄uisa predicunt: sicut de
Juda traditore: que mala illi fuerant pro

suis meritis euentura: ita pphetata sunt: q̄
si optata sint. **Quēadmodum em̄ ppheta**
non imperat chulto: q̄uis modo impatiuo
p̄nunciet qd dicit: Accingere gladio tuo
circa femur potentissime: Specie tua et pul-
chritudine tua: et intende et p̄spere procede
et regna. Ita nō optat: sed pphetat qui di-
cit: Effunde iram tuā in gentes q̄ te nō co-
gnouerūt: qd more suo repetit dicēs: Et in
regna que non inuocauerūt nomen tuum.
Nam gentes p̄ regna repetite sunt: et quod
cum nō nouerunt: per hoc repetitum est: qd
non inuocauerunt nomen eius. Quomō
ergo intelligendū est: quod ait dominus in
euangelio: Seru; qui nescit voluntatē do-
mini sui et fac digna: plagis vapulabit pau-
cis. Seruus autē qui scit voluntatem domi-
ni sui et fac indigna: plagis vapulabit mul-
tis: Si maior ira dei est in gentes q̄ domi-
num non cognouerūt: In eo quippe quod
ait: Effunde iram tuā: satis hoc verbo indi-
cavit qd multā iraz voluerit intelligi: vnde
postea dicit: Redde vicinis nostris septi-
es tñ. An quia multū interest inter seruos
qui licz nesciant voluntatem domini sui: ta-
men inuocant nomē eius: et alienos a fami-
lia tanti patrifamilias: qui sic ignorant vt
nec inuocent deum: Inuocant enim pro
eo vel simulachra: vel demonia: vel quāli-
bet creaturā: non creatorem qui est benedi-
ctus in secula. Neq; enim istos de quibus
hoc pphetat: ita nesciētē: significat sui dñi
voluntatē: vt tñ ip̄m dñm timeant: s; ita ip̄m
dñm nesciētē vt nec inuocēt eū et inimici
nomis ei; existāt. Multū ḡ distat inter ser-
uos voluntatem domini sui nescientes: et ta-
men in familia eius atq; in domo viuētēs:
et inimicos non solum ip̄m dominū scire no-
lentes: sed et nomen eius non inuocantes:
atq; in seruis suis insup oppugnātes. Be-
niq; sequit. Quia comederūt Ja-
cob: et locum eius desolauerūt. Ja-
cob quippe figurā gestat ecclie: sicut Elau
veteris synagoge. Unde dictus ē: Maior
seruiet minor: potest in hoc nomie intelli-
gi ea de q̄ loq̄bamur hereditas dei in quā
inuadendā atq; vastandā post resurrecti-
onē et ascensionē dñi gentes pseuēdo ve-
nerunt. Sed locū Jacob quō intueamur:
intelligendū est. Magis em̄ locus Jacob
illa ciuitas putari pōt in q̄ erat et templū: q̄
vniversam illā gentē sacrificandi et adorā-
di causa: et pascha celebrādi dñs p̄ceperat

dei martyrum clamor: vt dei iudicio vindicent. **U**bi est ergo illud: Diligite inimicos vestros: benefacite eis qui vos oderunt: et orate pro eis qui vos persequuntur. **U**bi est et illud: Non reddetes malum pro malo: nec maledictum pro maledicto: et nulli malum pro malo reddentes. **S**i enim malum pro malo non est cuiquam reddendum: non solum factum malum pro facto malo: sed nec votum malum reddendum est pro facto vel voto malo. **R**eddunt autem malum votum qui etiam si non ipse vindicat: tamen vt eius inimicum deo puniat expectat atque optat. **Q**uia propter christum et homo iustus: et homo malus de inimicis suis velit a domino vindicari: vnde discernuntur: nisi quia iustus magis cupit inimicum suum corrigi quam puniri. **E**t cum in eum videt a domino vindicari: non eius delectat pena: quia non eum odit: sed diuina iusticia: quia deum diligit. **B**eneque si in hoc seculo in eum vindicatur: vel pro illo etiam letatur si corrigitur: vel certe pro alijs vt eum timeant imitari: ipse quoque fit melior: non supplicio illius odia sua pascendo: sed errata emendando: ac pro hoc de beniuolentia est non de malicia quod letatur iusticuz videt vindictam: et manus suas lauat: id est opera mundiora efficit in sanguine: hoc est in exitio peccatorum sumens inde non mali alieni gaudium: sed diuine admonitionis exemplum. **S**i autem in futuro seculo ultimo dei iudicio vindicatur: hoc ei placet quod deo: ne bene sit malis: ne piorum premissis etiam impii proficiant quod vti que iniustum sit: et a regula veritatis quam iustus diligit alienum. **C**um enim nos ad diligendos inimicos dominus hortaretur: exemplum proposuit patris nostri qui in celis est: qui facit solentem orari super bonos et malos: et pluit super iustos et iustos: nunquid tamen ideo vltimo temporalibus correctionibus non emendat: vel pertinaciter duos in fine non damnat? **S**ic ergo inimicus diligatur vt non displiceat domini iusticia qua punitur: et sic placeat iusticia qua punitur vt non de malo eius: sed de bono iudice gaudeat. **M**aliuolus enim animus contristatur si eius inimicus correctus euaserit penam: et cum puniri eum videt: vindicari ita se gaudet vt non iusticia dei que non diligit: sed illius que odit miseria delectetur: et cum deo dimittit iudicium vt plene noceat deo quam ipse nocere possit exoptat: **E**t cum dat cibum esurienti inimico potiusque sitienti: maliciose sapit quod scriptum est: **H**oc enim faciens carbonem ignis congreges super caput eius. **A**git enim vt amplius aggrauet et ei excuset indignationem dei quam carbonibus ignis significari putat: non intelligens

illum ignem esse penitentiae videntem dolorem: quousque caput erectum superbia beneficiis inimici ad humilitatem salubrem deponat: et in bono illius huiusmodi malum vincat. **U**nde apostolus vigilanter adiuravit: **N**oli vinci a malo: sed vince in bono malum. **Q**uod autem potest vincere in bono malum in superficie bonus: et in abdito malus: qui ope parcat: corde seuit: manu mitis: voluntate crudelis. **S**ic ergo specie poscentis in hoc psalmo futura in impios vindicta prophetatur: vt intelligam sanctos homines dei suos inimicos dilexisse: nec cuiquam voluisse nisi bonum quod est pietas in hoc seculo eternitas in futuro. **I**n penis autem malorum non malis eorum: sed dei bonis iudicijs fuisse delectatos. **E**t vbi que in scripturis sanctis leguntur in homines odia eorum: odia fuisse viciozum: que ipse etiam vnusquisque hominum odire oportet in se si diligit se. **I**am vero quod sequitur. **I**ntret in conspectum tuum. **U**el sicut alij codices habent: **I**n conspectu tuo gemitus copeditorum. **N**on facile quisquam reperit coniectos in copedes a persecutoribus sanctos: et si accidit in tam magna atque multiplici varietate penarum: tam raro accidit vt non sit credendum sed in istover su quod commemoraret potissimum elegisse prophetam: sed nimirum copedes sunt infirmitas et corruptibilitas corporis que aggrauant animam. **P**er eum enim fragilitatem velut quorundam dolorum molestiarumque materiam ad impietatem poterat compellere persecutor. **A**b his copedibus concupiscebat dissolui apostolus et esse cum christo: manere autem in carne necessarium propter illos quibus euangelium ministrabat. **B**onec ergo corruptibile hoc induat incorruptionem: et mortale hoc induat immortalitatem velut copedibus caro infirma promptum impedit spiritum. **H**os ergo copedes non sentiunt: nisi qui in semetipsis ingemiscunt grauati: habitaculum quod de celo est superindui cupientes: quia et mors horrore est: et merori vita mortalis. **P**ro his propheta gemitibus ingemit: vt intret in conspectu dei gemitus copeditorum. **P**ossunt et illi intelligi copediti qui preceptis sapientie colligati sunt: que patienter sustentata in ornamenta vertuntur. **U**nde scriptum est: **I**nijce pedem tuum in copedes eius. **E**t secundum magnitudinem: inquit brachij tui: **R**ecipe in adoptioem filios mortificatorum. **U**el sic in alijs codicibus legitur. **P**osside filios mortificatorum. **U**bi satis mihi videtur ostendisse scriptura: quis fuerit gemitus copeditorum: qui

Alia ha. f. intro

pro nomine christi persecutiones grauissimas
 ptulerunt: que in isto psalmo aptissime ppheta-
 tant. In diuersis enim passionibus constituti
 orabant pro ecclesia ne infructuosus esset po-
 sterus sanguis illorum: ut diuina seges vni-
 uersi eam putauerunt perituram inde veraciter
 pollularet. Filios quippe mortificatorum di-
 cit: qui non solum non sunt territi precedentium
 passionibus: sed in eum pro cuius nomine passos
 eos nouerunt exhortate illorum gloria ad imi-
 tandum accensi copiosissimis agminibus cre-
 diderunt: Ideo dixit: Secundum magnitudinem
 brachii tui. Res enim tam magna secuta est in
 populo christianis: ut eam qui se aliquid pfe-
 quendo proficere putabant: nullo modo crede-
 rent secuturam. **Redde inquit: vicinis
 nostris septies in sinu eorum.** Non mala optat: sed iusta pronunciat: et futura
 prophetat. Septenario autem numero: id est se-
 ptupla retributio perfectione pene vult in-
 telligi: quia isto numero plenitudo significari
 solet: vnde et illud est in bonis: Accipiet in hoc
 seculo septies tantum: quod positum est pro omnibus
 quasi nihil habentes et omnia possidentes. Vici-
 nos dicit: quia in illos habitat ecclesia usque
 in diem separationis. Non enim modo fit discessio
 corporalis. In sinu eorum dicit utique nunc in
 occultis: ut vindicta que in hac vita agit in
 occulto: post innotescat in nationibus ante oculos
 nostros. Homo namque cum datur in repro-
 bationem sensum in interiore sinu accipit suppliciorum
 meritum futurorum. **Opprobrium eorum
 quod exprobrauerunt tibi domine.** Hoc eis
 redde septuplum in sinu eorum: id est pro isto
 opprobrio eos in occultis eorum plenissime
 reprobata. Tibi enim exprobrauerunt nomen
 tuum se arbitrantes in seruis tuis delere te fra-
 tres. **Mos autem populus tuus.** Generaliter
 accipiendum de omni genere piorum et verorum
 christianorum. Nos ergo quos perdere se posse
 putauerunt populus tuus. **Et oves gregis
 tui:** Ut qui gloriatur in domino gloriatur. **Confite-
 bimur tibi in seculo:** Alii autem codi-
 ces habent. **Confitebimur tibi in eter-
 num.** Ex ambiguo greco facta est ista diuer-
 sitas. Quod enim habet grece εἰς τὸν αἰῶνα
 et in eternum et in seculum interpretari potest: si pro
 loco intelligendum quid melius interpreta-
 tum sit. Sensus ergo huius loci magis mihi vi-
 detur ostendere: in seculum dici oportere: id est
 usque in finem seculi. Sequens autem versus mo-
 re scripturarum: maximeque psalmorepeditio
 superioris est ordine commutato: prius ha-
 bens quod ibi est posterius: et posterius quod ibi

est prius. Nam quod ibi dictum est: **Confitebimur tibi**
 bi: pro ipso hic dictum est: **Annunciabimus**
 laudem tuam. Quod itaque ibi dictum est: in se-
 culo: pro ipso hic dictum est: in generatione.
 Ita quidem generationis repetitio perpetua-
 tem significat: siue ut nonnulli intelligunt: quia
 due sunt generationes vetus et noua: sed in
 hoc fit seculo utraque: quoniam qui non renatus
 fuerit ex aqua et spiritu non intrabit in regnum
 celorum. Beinde quia in isto seculo annunciat
 laus dei: nam in futuro seculo cum vide-
 bimur eum secuti est: cui deinceps annun-
 cetur non erit. Nos ergo populus tuus: et oves
 gregis tui: quas persecundo illi crediderunt se
 posse consumere: **Confitebimur tibi in seculo**
 permanente utique ecclesia usque in finem quam
 illi delere conati sunt. **In generationem
 et generationes: annunciabimus
 laudem tuam.** Que laus ut taceret nos fi-
 nire conati sunt. Multis autem iam locis san-
 ctarum scripturarum insinuauimus confessionem
 etiam pro laude poni: sicut est illud: hec dice-
 tis in confessione: opera domini vniuersa: quoniam
 bona valde: maximeque illud: quod ait ipse salua-
 tor: qui nullum habebat omnino peccatum quod pen-
 nitendo confiteretur: **Confiteor tibi pater do-
 mine celi et terre:** quia abscondisti hec a sapien-
 tibus: et reuelasti ea paruulis. Hoc dixi: ut
 aptius intelligatur: idem esse repetitum in eo quod
 dictum est: **Annunciabimus laudem tuam:** quod
 superius dictum erat: **confitebimur tibi.**
Explicit Tractatus de ps. LXXVIII.
Incipit Tractatus de ps. LXXIX.
Non adeo multa sunt in hoc psal-
 mo in quibus sermo non patitur diffi-
 cultatem vel intentio auditorum in-
 telligendi impedimentum. Proinde adiu-
 uante domino cum affectu audiendi et vi-
 dendi iam que prophetata et predicata sunt:
 tanquam eruditi in schola christi currere debe-
 mus que plana sunt: ut si forte obscura eri-
 gunt officium interpretandi ea que plana sunt
 legendi officium a me debeant flagitare.
**Cantatur hic de aduentu domini et salua-
 toris nostri Iesu christi: et de vinea eius: si
 cantat ille asaph quantum apparet illumina-
 tus atque correctus: cuius nomine nostis si-
 gnificari synagogam. Beneque titulus psal-
 mi est. In finem pro his qui inimita-
 buntur. Vtique melius. Quonia christi
 finis legis ideo venit: ut imutet in me-
 lius: et ait: testimonium ipsius asaph: bonum
 testimonium veritatis. Beneque testimonium
 et christum et vineam confiteretur: hoc est ca-**

Alia lra.
 Et
 prupli in
 u coru.

Alia lra.
 prupertu
 uoz.

Alia lra.
 pacue tue.